

Rašelištní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Sphagnum warnstorffii (rašeliník Warnstorffův)

Rašeliník *Sphagnum warnstorffii* (PR Rašelištně Loučky). Foto: E. Holá.

Sphagnum warnstorffii je rašeliník červené až růzovofialové barvy rostoucí na rašelinných loukách či bázemi bohatších rašelinističích. **Od dalších červených rašeliníků jej odlišují poměrně úzké jazykovité lodyžní listy a výrazně pětiřadě uspořádané listy větevní. Liší se od nich i ekologicky; *S. warnstorffii* neroste na vrchovištích ani v lesích.**

Kategorie ohrožení (LC-att / rLC-att)

Sphagnum warnstorffii je na Českomoravské vrchovině poměrně běžným druhem, který však byl v minulosti zřejmě výrazně hojnější a s masivní degradací společenstev rašelinističích a vlhkých luk prodělaly jeho populace značnou redukci.

Rozšíření

Sphagnum warnstorffii roste roztroušeně po celé České republice v oblastech, kde se vyskytují rašelinné louky a bázemi bohatší rašelinističích. Vzácnější je v horských oblastech. Centrum výskytu je na Českomoravské vrchovině, kde byl zaznamenán na 83 lokalitách. Velikost populací je různá a odvíjí se od rozlohy a zachovalosti jednotlivých lokalit, někde tvoří větší porosty a patří k dominantám mechového patra, často však byly nalezeny poslední velmi malé trsy nebo dokonce jednotlivé lodyžky, které jsou postupně přerůstány kyselomilnějšími druhy rašeliníků.

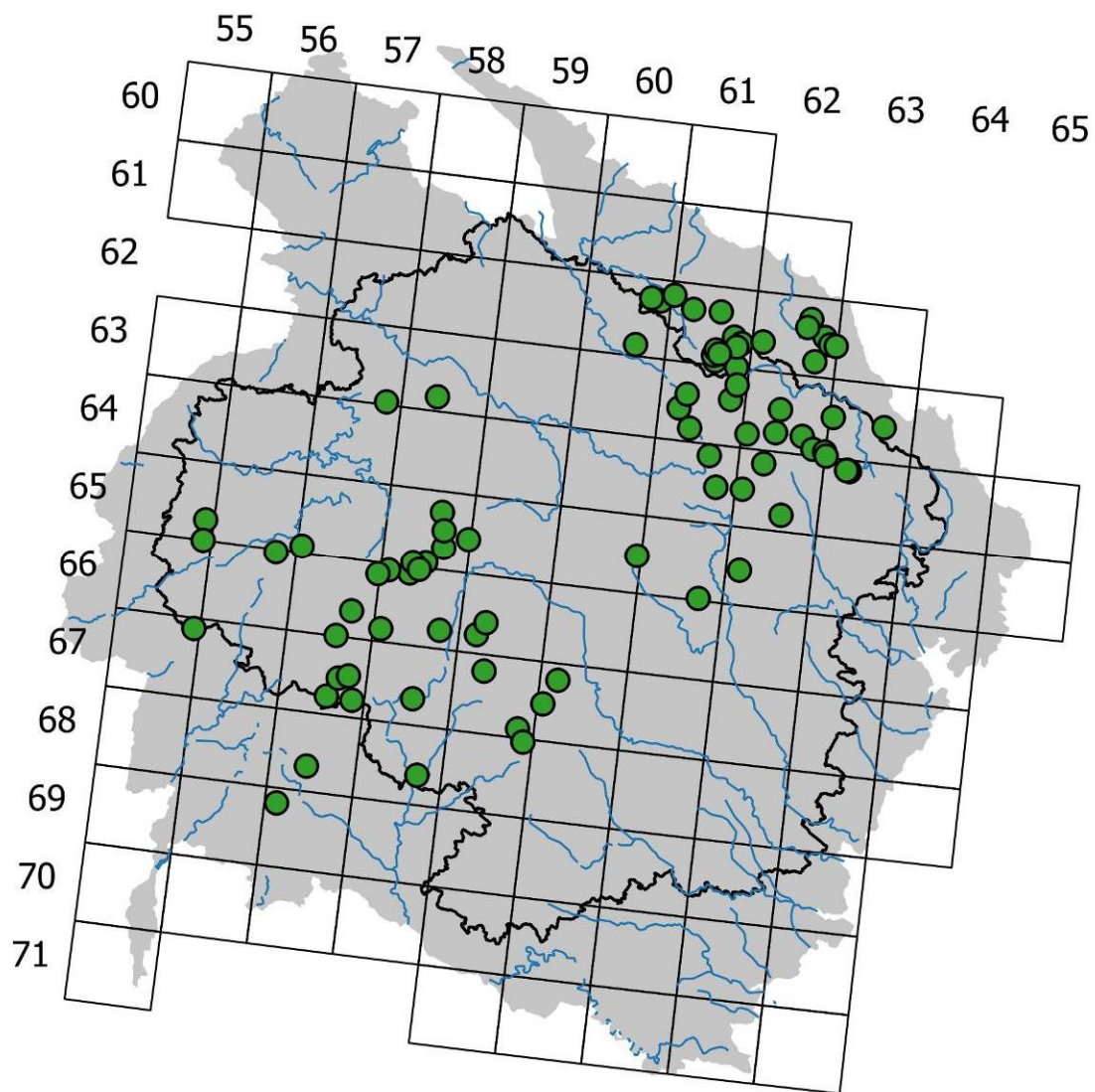
Ohrožující faktory a péče o lokality

Stejně jako většina rašelinističích mechorostů je rašeliník *Sphagnum warnstorffii* ohrožen snížením hladiny spodní vody, eutrofizací a následnou sukcesí. **Prosperita populací je podmíněna prováděním kvalitního managementu (pravidelné kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin).** Na dlouhodobě neobhospodařovaných plochách je druh často přerůstán konkurenčně silnějšími rašeliníky, jakými jsou *Sphagnum teres*, *S. flexuosum* a *S. palustre*.

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Arnolec: Nad Niklem, prameniště v olšině (dříve louky) za rybníkem Nikl, 1,3 km S od středu obce, 555 m n. m. (49°26'53"N, 15°49'31"E); **Branišov u Jihlavy:** U Farské hati, rozsáhlý komplex luk s prameništi, vydatné prameniště spíše v dolní části, 0,8 km VSV od kostela v obci, 640 m n. m. (49°28'25"N, 15°26'20"E); **Cikháj:** Pihoviny, rašelinná louka s prameništěm 1,3 km S od obce, 675 m n. m. (49°39'33"N, 15°58'15"E); **Doupě:** PR Doupský a Bažantka, ca 750 m JZ–ZJZ od obce Doupě, středová část kosené rašelinné louky, 595 m n. m. (49°14'00"N, 15°25'34"E); **Dušejev:** PR Chvojnov, rašelinističích na pravém břehu Jedlovského potoka, 1,1 km Z od středu Dušejeva, 605 m n. m. (49°24'27"N, 15°25'08"E); **Herálec (v okr. Žďár n. Sáz.):** samota Kuchyně, rašelinné louky pod hrází rybníka Šantrůček, 1,5 km SZ od obce, 645 m n. m. (49°42'03"N, 15°58'31"E); **Herálec:** jižně od obce, prameniště na pravém břehu Svatky, mezi obcí a osadou Kocanda, 650 m n. m. (49°40'54"N, 15°59'11"E); **Hladov:** na Hladovském potoce, louky s prameništi nad rybníkem mezi lesy, 1,7 km V od hráze Hladovského rybníka v obci, 615 m n. m. (49°12'42"N, 15°38'06"E); **Hlávkov:** Na Průhoně, svahové rašelinističích v údolí u lesa, 0,8 km VSV od středu obce, 590 m n. m. (49°26'35"N, 15°29'45"E); **Horní Bory:** PP Mrázkova louka, rašelinná louka mezi lesy, nad silnicí směr Rousměrov, 2,1 km S od kostela v H. Borech, 545 m n. m. (49°26'40"N, 16°01'36"E); **Horní Vilímeč:** Nad Kazimírem, degradující údolní rašelinističích nad silnicí Panské Dubenky – Horní Olešná, 0,6 km SZ od středu Panských Dubenek, 625 m n. m. (49°13'23"N, 15°15'35"E); **Hrutov:** PR Na podlesích, rašelinističích a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Chlum (u Hlinska):** zbytek rašelinné louky, 0,7 km Z od středu obce, 585 m n. m. (49°32'48"N, 15°57'43"E); **Javorek:** malé svahové prameniště na SV okraji osady, 615 m n. m. (49°39'06"N, 16°10'27"E); **Jezdovice:** PP Jezdovické rašelinističích, 1,6 km Z od středu obce, 575 m n. m. (49°19'25"N, 15°27'42"E); **Jihlávka:** PR V Lisovech, komplex rašelinných luk 1,3 km JZ od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°14'51"N, 15°16'41"E); **Jiřín:** U Šeredů, výrazné prameniště v louce na okraji nivy a prameniště pod lesem asi 100 m dolů po toku, 1,5 km ZJZ od středu obce, 580 m n. m. (49°25'44"N, 15°27'00"E); **Kadov:** malé prameniště na jižním okraji osady Kadůvek, 700 m n. m. (49°37'27"N, 16°03'56"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašelinističích Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E); **Kaliště (u Humpolce):** U Loupežníka, komplex luk s prameništi nad rybníkem Loupežník, 1,1 km S od středu obce, 585 m n. m. (49°36'14"N, 15°18'15"E);

Rozšíření druhu *Sphagnum warnstorffii*; zelený bod – recentní výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Klátovec: EVL Zhejral, komplex rašelinných luk okolo rybníka Zhejral 0,8–1,6 km V od středu obce, 675–695 m n. m. (49°13'19"N, 15°18'35"E); **Kuklík:** prameniště na pravém břehu říčky Fryšávky uprostřed hospodářské louky, 0,3 km J od části obce Kuklík-Bořina a 0,3 km S od části obce Kuklík-Chobot, 634 m n. m. (49°37'24"N, 16°07'05"E); **Lipnice nad Sázavou:** Váhy, prameniště v loukách pod silnicí směr Dolní Město, 0,9 km ZSZ od středu obce, 500 m n. m. (49°37'06"N, 15°24'06"E); **Loučky:** PR Rašeliniště Loučky, soustava vlhkých luk, bažinných olšin a malých minerotrofních rašelinišť v údolí Loučského potoka, 2 km Z od obce, 590 m n. m. (49°19'26"N, 15°32'02"E); **Milíčov:** Nad Svitákem, komplex rašelinných a vlhkých luk podél Milíčovského potoka, cca 1 km VSV od středu obce, 630 m n. m. (49°23'50"N, 15°24'29"E); **Milíčov:** PR Na Oklice, rašeliniště na pramenech Milíčovského potoka, cca 1 km SSV od středu obce, 660 m n. m. (49°24'20"N, 15°23'39"E); **Milíčov:** prameniště u vesnice, za posledním domem nad silnicí směr Nový Rychnov, 680 m n. m. (49°23'28"N, 15°23'26"E); **Mnich:** PP Stržená hráz, 50 m SSV od památníku 2. svět. války, 585 m n. m. (49°17'12"N, 14°59'18"E); **Myslůvka:** VKP Na Klátově, prameniště 850 m JV od obce Myslůvka, 480 m n. m. (49°08'16"N, 15°27'09"E); **Netín:** Pod Vrkočem, luční rašeliniště pod jižní částí hráze rybníka Vrkoč, 1,2 km VJV od středu obce, 525 m n. m. (49°24'10"N, 15°57'12"E); **Nové Město na Moravě:** PP Pernovka, SZ od města, 1 km JV od kóty Bílá skála, 777 m n. m. (49°35'02"N, 16°03'06"E); **Nový Rychnov:** V Sklenářích, prameniště u soutoku potoků, 1,5 km ZSZ od středu obce, 645 m n. m. (49°23'30"N, 15°20'57"E); **Odranec:** prameniště při V okraji silnice Koníkov–Odranec, 800 m VJV od středu obce Odranec, 740 m n. m. (49°36'31"N, 16°08'30"E); **Opatov:** PR Opatovské zákopy, rašelinná louka mezi lesy, v dolní části PR, 3,3 km

od středu obce, 630 m n. m. (49°11'45"N, 15°38'54"E); **Otín:** Kružíkova louka, malé prameniště v luční enklávě mezi lesy, 1,7 km SZ od středu obce, 580 m n. m. (49°16'45"N, 15°33'25"E); **Podmoklany:** PR Zlatá louka, slatinná louka 600 m J od středu obce, 470 m n. m. (49°42'52"N, 15°46'25"E); **Polnička:** PR Pod Kamenným vrchem, rašeliniště 1,5 km SZ od středu obce, 600 m n. m. (49°37'02"N, 15°53'52"E); **Proseč-Obořiště:** PP Rašelinná louka u Proseče – Obořiště, prameniště ve střední části PP na pravém břehu potoka, 1,3 km J od středu obce, 610 m n. m. (49°23'48"N, 15°07'39"E); **Radešinská Svratka:** Na Hájích, nedávno zalesněné prameniště v bočním údolí 1,5 km SSV od kostela v obci, 580 m n. m. (49°31'15"N, 16°05'40"E); **Radostín:** NPR Dářko (vč. navazujících rašelinných biotopů), ca 1,5 km J od obce, 620 m n. m. (49°38'28"N, 15°52'21"E); **Radostín:** NPR Radostinské rašeliniště (vč. navazujících rašelinných biotopů), 1,5 km SV až 1 km SV od středu obce, 620 m n. m. (49°39'35"N, 15°53'07"E); **Rohovka:** lesní louka nad rybníkem Samson, luční enkláva s prameništěm, v lese mezi železnicí a rybníkem Samson, 1,4 km VJV od středu obce, 640 m n. m. (49°20'03"N, 15°17'15"E); **Roženecké Paseky:** Panská, prameniště 330 m VSV od kóty vrchu Kamenice, 750 m n. m. (49°36'07"N, 16°10'08"E); **Roženecké Paseky:** prameniště na SZ okraji obce, 620 m od S kóty vrchu Kamenice, 660 m n. m. (49°36'25"N, 16°09'54"E); **Samotín u Sněžného:** prameniště 550 m S od středu osady, 705 m n. m. (49°39'14"N, 16°04'12"E); **Sázava pod Křemešником:** PR Čermákovy louky, 0,9 km J od středu obce, 685 m n. m. (49°23'07"N, 15°19'46"E); **Sklené:** PR Olšina u Skleného, rašelinná louka, 0,9 km SSV od středu obce, 725 m n. m. (49°37'06"N, 16°00'38"E); **Slavkovice:** PP Šafranice, rašelinná louka mezi lesy, nad Lesním rybníkem, 1,2 km JZ od kaple v obci, 610 m n. m. (49°32'53"N, 16°00'50"E); **Šimanov:** PR Šimanovské rašeliniště, rašeliniště při Maršovském potoku, 0,7 km JJZ od středu obce, 605 m n. m. (49°27'02"N, 15°26'48"E); **Šimpach:** PP Kejtovské louky, rašelinné louky v nivě potoka pod ryb. Dvořiště, východní část PP, 0,4 km VSV od hráze ryb., 540 m n. m. (49°25'35"N, 14°59'01"E); **Švábov:** PR U potoků, rašeliniště na okraji nivy pod železnicí, u soutoku Švábovského potoka s Jihlavou, 1,1 km SZ od středu obce, 565 m n. m. (49°18'59"N, 15°20'53"E); **Turovka:** PP Borky, 1 km JZ od středu obce Turovka, 680 m n. m. (49°18'03"N, 15°15'49"E); **Velké Janovice:** Údolí Janovického potoka, prameniště A v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 1 km ZJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°35'06"N, 16°12'33"E); **Velké Janovice:** Údolí Janovického potoka, prameniště B v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 0,8 km Z od středu obce, 620 m n. m. (49°35'12"N, 16°12'42"E); **Velké Janovice:** Žlíbek, několik pramenišť pod sebou ve svahu v lučním žlabu mezi poli, navazuje na intravilán obce, kolem 620 m n. m. (49°35'09"N, 16°13'04"E); **Vílanec:** rašeliniště na pravém břehu potoka J od hranice PR Vílanecké rašeliniště, 0,4 km nad hrází Nového rybníka, 570 m n. m. (49°20'25"N, 15°32'58"E); **Vintířov:** PP Rašeliniště u Vintířova, vytěžené svahové rašeliniště převážně zarostlé stromy, 0,5 km Z od středu obce, 610 m n. m. (49°24'00"N, 14°59'02"E); **Víska u Kněžic:** PP Urbánkův palouk, rašelinná louka vklíněná do lesa, nad silnicí Brtnice – Zašovice u odbočky na Radonín, 625 m n. m. (49°16'44"N, 15°42'05"E); **Vlášence u Pelhřimova:** Za Stráží, zbytek z rozsáhlých rašelinných luk nad rybníkem, 1,4 km JV od středu obce, 570 m n. m. (49°24'31"N, 15°10'34"E); **Žďár nad Sázavou:** Bartačky, malé prameniště u zaniklého rybníčka nad ryb. Štěrku, 2,5 km JV od náměstí, 600 m n. m. (49°32'48"N, 15°57'43"E); **Žďár nad Sázavou:** PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S od kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Borová: Louka u Černého potoka, zbytky rašelinných a podmáčených luk 2 km SZ od žel. nádraží v obci, 100 m SV od žel. přejezdu přes silnici Polička–Hlinsko, 650 m n. m. (49°45'05"N, 16°08'26"E); **Borová:** Louky pod koupalištěm, rašelinná louka uprostřed chatové osady, 0,5 km Z od žel. nádraží v obci, 630 m n. m. (49°44'34"N, 16°09'10"E); **Borová:** Pod Nádražím, louka u žel. přejezdu na východním okraji obce po pravé straně silnice do Poličky, 620 m n. m. (49°44'30"N, 16°09'51"E); **Františky:** Pláňava, malé prameniště v cípu louky na S od Martinického potoka, na SV okraji obce Františky, po pravé straně silnice na Poličku, 665 m n. m. (49°46'20"N, 16°06'38"E); **Hlinsko:** 1,6 km Z od žel. nádraží, fragmenty slatinných a bezkolencových luk v olšíně, 600 m n. m. (49°46'03"N, 15°52'43"E); **Hlinsko:** PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov:** PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Kameničky:** PR Volákův kopec, louky na S a V úpatí Vojtěchova kopce, 630–650 m n. m. (49°43'54"N, 15°58'46"E); **Kameničky:** rašelinné louky 250–300 m VJV od jižního cípu rybníka Groš, 625 m n. m. (49°43'35"N, 15°58'16"E); **Kaproun:** NPP Kaproun, 0,7 km VSV od obce, 670 m n. m. (49°04'51"N, 15°11'24"E); **Korouhev:** Suchopýrek, rašelinná louka v lese Královec, 2 km JZ od nádrže Peklo, 650 m n. m. (49°38'46"N, 16°16'31"E); **Krouna:** Františky, nevelká rašelinná louka 550 m Z od kóty Velké Paseky, 700 m n. m. (49°45'41"N, 16°06'17"E); **Pustá Rybná:** PR Damašek, rozsáhlý komplex rašelinných a vlhkých luk 2 km SZ od obce, 625–635 m n. m. (49°43'09"N, 16°07'33"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Svratouch:** PP U Tučkovy hájenky, rašelinné louky na S okraji obce, 700 m n. m. (49°44'12"N, 16°01'16"E); **Trhová Kamenice:** 1,5 km VJV od obce, 400–500 m J od kóty Kamenných vrch, louky v nivě Chobotovského potoka, 540 m n. m. (49°46'57"N, 15°50'19"E); **Trhová Kamenice:** PP Buchtovka, rašelinná louka s pramennými vývěry, 1,5 km J od středu obce, 540 m n. m. (49°46'24"N, 15°48'47"E); **Vortová:** louky pod hřbitovem, 0,3 km SV od středu obce, 630 m n. m. (49°42'55"N, 15°56'19"E); **Vortová:** PP Návesník, rašelinná

louka 500 m Z od středu obce, 620 m n. m. (49°42'45"N, 15°55'39"E); **Vortová:** PP Utopenec, rašelinné louky v nivě Vortovského potoka S od obce, 610 m n. m. (49°43'11"N, 15°55'53"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E); **Zubří:** PR Zubří, zbytky svahových pramenišť zachovalých v rozsáhlejším komplexu pastvin, bezprostředně navazují na Z okraj osady, kolem 600 m n. m. (49°46'32"N, 15°47'39"E).